

Nr 440.

Av fru Gärde Widemar m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 34, med förslag till lag om ekonomiska föreningar m. m.

I proposition nr 34 vid årets riksdag har Kungl. Maj:t lagt fram förslag till lag om ekonomiska föreningar m. m. Förslaget tillgodoser på åtskilliga punkter ett länge närt önskemål att anpassa föreningslagstiftningen till aktiebolagslagens bestämmelser. Detta gäller bl. a. kapitlen om redovisning och revision, som torde vara väl avvägda. Samtidigt med denna välbehövliga omarbetning av gällande föreningslagstiftning innefattar förslaget emellertid bestämmelser, vilka i syfte att göra en klar gränsdragning mellan föreningsformen och aktiebolagsformen i hög grad inskränka det nuvarande föreningsbegreppet. Enligt 1 § i förslaget skola sålunda endast sådana föreningar som äro uppbyggda på kooperativ grund i fortsättningen få registreras som ekonomiska föreningar. Den övriga, nu förekommande typen av ekonomiska föreningar, vilka — utan att vara kooperativa — bedriva ekonomisk verksamhet till främjande av medlemmarnas ekonomiska intressen, skulle däremot vara dömd att försvinna. Propositionen har enligt vår åsikt icke beaktat den synpunkten att föreningsformen för många sammanslutningar av sistnämnda art befunnits vara en ändamålsenlig rörelseform. I propositionen hänvisas dylika sammanslutningar till aktiebolagsformen, som förutom föreningsformen är den enda möjlighet som finns att driva en verksamhet utan personlig ansvarighet. I och med att för ekonomiska föreningar införas samma bestämmelser i fråga om bl. a. redovisning och revision som för aktiebolag, torde föreningsformen för borgenärer och övriga intressenter innebära i stort sett samma säkerhet och garanti som aktiebolagsformen. Ur den synpunkten kan således icke längre resas några invändningar mot föreningsformens användande. I propositionen anföras inte heller några sådana skäl, utan man inskränker sig till ett allmänt uttalande, att dylika företag på grund av »ändamål och struktur» rätteligen borde ikläda sig aktiebolagets form. Det förefaller som om man kommit fram till den nu föreslagna begränsningen av ekonomiska föreningar genom en hårdtagning av teorier med bortseende från det praktiska rättslivets krav. Att det i dagens läge finns åtskillig verksamhet, som utan att uppfylla bestämmelserna i förslagets 1 § lämpar sig bättre för förenings- än för aktiebolagsformen, torde ej kunna bestridas. Sannolikt kommer det i

fortsättningen att uppstå åtskilliga sammanslutningar, för vilka det komme att saknas lämplig verksamhetsform, om förslaget antages på denna punkt. Vi vilja erinra om riksdagens beslut föregående år, varigenom en översyn begärdes bl. a. av aktiebolagslagen. Därvid ifrågasattes, huruvida icke en särskild enklare bolagsform borde tillskapas för de s. k. småbolagen. Någon sådan översyn har icke ännu igångsatts. Innan frågan om lämpliga företagsformer för mindre rörelser blivit prövad i hela sin vidd, anse vi det olämpligt att på nu föreslaget sätt inskränka föreningsbegreppet. Detta bör alltså i den nya föreningslagstiftningen utformas i huvudsak på samma sätt som nu gäller enligt 1911 års lag om ekonomiska föreningar. Detta förutsätter en omarbetning av förslagens 1 § samt att 18 § st. 2 och 119 § utgå. Därjämte erfordras en del smärre ändringar i den övriga lagtexten samt i promulgationslagen.

Vad härefter angår den i propositionen redovisade inställningen till möjligheterna för de ideella föreningarna att vinna registrering ha vi icke kunnat finna att några bärande skäl anförts för den avvikelse som här skett från sakkunnigutredningens förslag. I sistnämnda förslags 3 § medgavs rätt för den ideella förening som så önskade att vinna registrering enligt lagen. I motiveringen därtill framhålles, att det fanns många ideella föreningar, som förvaltade stora ekonomiska värden och hade omfattande affärsförbindelser med tredje man. I dylika fall låg det såväl i föreningens som i tredje mans intresse, att en registrering kom till stånd, och det torde då icke heller innebära några olägenheter, att föreningen blev underkastad föreningslagens bestämmelser. Trots att departementschefen i sitt uttalande i denna del i propositionen uttalar, att registrering av en ideell förening otvivelaktigt skulle medföra vissa fördelar, då osäkerhet råder i ämnen som sammanhånga med rättskapaciteten för ideella föreningar, har icke i propositionen medtagits någon registreringsmöjlighet för dessa. Detta innebär i förhållande till gällande rätt, att sådana ideella föreningar som driva bokföringspliktig rörelse och som på grund därav kunna bli registrerade enligt 1 § andra stycket i 1911 års lag icke längre komma att få sådana möjligheter. Även om dylika föreningar driva en mycket omfattande ekonomisk verksamhet och det enbart på grund därav skulle vara motiverat att ålägga dem t. ex. samma redovisningsskyldighet som ekonomiska föreningar och aktiebolag, komma de i fortsättningen att sakna möjlighet till registrering. Enligt vårt förmenande har man vid den gränsdragning som här skett mellan ekonomiska och ideella föreningar tillagt föreningens syfte alltför stor betydelse. Även om överskottet i en rörelse skall gå till ett ideellt ändamål, synes man böra fästa avseende vid den ekonomiska verksamhet som bedrivs av föreningen. Om verksamheten är likvärdig med den som bedrivs av en ekonomisk förening och den ideella föreningen själv önskar registrering, anse vi det icke riktigt att hindra detta genom lagstiftning. Vi önska ytterligare understryka, att sådan registrering skall vara frivillig. Vi anse det sålunda

icke önskvärt, att praxis utvecklar sig därhän, att ideella föreningar utan nämnvärd ekonomisk verksamhet skulle låta registrera sig. Enbart den omständigheten att en ideell förening, t. ex. en religiös, äger en fastighet avsedd för dess verksamhet skulle alltså icke föra med sig att föreningen ansåg sig böra begära registrering eller att krav härfpå uppställdes av eventuella borgenärer. Vi föreslå, att utredningens 3 § införes i ifrågavarande lagstiftning och att i anslutning därtill den av utredningen föreslagna rubriken till lagförslaget »Lag om registrerade föreningar» ersätter den i propositionen föreslagna titeln ävensom att bestämmelserna angående firmateckning m. m. anpassas så att de bli tillämpliga både på ekonomiska och ideella föreningar. Med hänsyn till olikheten i struktur mellan ideella och ekonomiska föreningar anse vi det icke lämpligt, att bestämmelserna i 17 § angående reservfond bli tillämpliga på ideella föreningar, utan förorda, att dessa undantagas från dessa bestämmelser.

I konsekvens med vår ovan utvecklade inställning till lagens tillämplighetsområde kunna vi icke ansluta oss till den i 11 § uttalade principen att en förening i princip skall vara öppen för envar som önskar inträde i föreningen. Att de på kooperativ grund uppbyggda föreningarna skola vara öppna ligger i den föreningsformen i och för sig. För övriga föreningar — såväl ekonomiska som ideella — synes det oss viktigt, att möjligheten bevaras att de kunna arbeta såsom en sluten samfällighet.

Vad slutligen angår 44 § i förslaget anse vi det riktigt, att publik redovisning införes för föreningarna. Möjligheten att hos föreningen taga del av redovisningshandlingarna bör naturligtvis i första hand utnyttjas. För den händelse detta skulle vara förenat med svårigheter, bör dock möjlighet finnas för den som så önskar att hos länsstyrelsen begära infordrande av föreningens redovisningshandlingar. 44 § andra stycket bör därför kompletteras med en bestämmelse att länsstyrelse har skyldighet att utfärda anmodan till föreningens styrelse att insända redovisningshandlingarna så snart någon gjorde framställning därom.

Under återopande av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 34 ville vidtaga de ändringar i lagtexten som påkallas av ovan framförda erinringar.

Stockholm den 27 februari 1951.

Ingrid Gärde Widemar. Gustaf Kollberg. Ragnhild Sandström.
Yngve Häckner. Edith Liljedahl.